

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

ERKEKSİ MESLEKLERDE KADIN OLMAK

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

ŞULE ÖZKAYA

22943925

Danışman

Prof. Dr. Nükhet Müge KART

Ankara, 2024

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İnsan ilişkileri Anabilim Dalı 22943925 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Şule ÖZKAYA'nın "ERKEKSİ MESLEKLERDE KADIN OLMAK" adlı (İngilizce Başlığı "BEING A WOMAN IN MASCULINE PROFESSIONS" tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH:31.01.2024

UNVANI/ADI-SOYADI VE İMZASI

Prof. Dr. Nükhet Müge KART

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Nükhet Müge KART danışmanlığında hazırladığım “Erkeksi Mesleklere Kadın Olmak (Ankara, 2023) ” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

31/01/2024

Şule ÖZKAYA

TEŞEKKÜR

16 yıldır bankacılık sektöründe çalışmaktayım. İşim gereği sürekli insanlar ile iletişim halindeyim. Çalışma hayatımda yaşadığım birikim ve deneyimlerime, yenisi katmak ve kendimi daha da geliştirmek için İnsan İlişkileri yüksek lisans programına başvurduğum.

Bu programa dahil olmak ve ön mülakat için tekrar üniversite sıralarında sınava girmek beni çok heyecanlandırdı. 1,5 yıllık eğitim süresince aldığımız bu program bana çok şey kattı ve farklı bakış açıları kazanmamı sağladı.

Bitirme projemin her aşamasında beni özverili bir şekilde yönlendiren, bilgilendiren, bana rehberlik eden değerli desteklerini esirgemeyen sayın hocam; Prof. Dr. Nükhet Müge KART 'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek Lisansa girdiğim günden bu yana her konuda yanımda olan, en büyük destekçim, hayattaki en büyük şansım, sevgili annem Fatma EROĞLU'na destekleri için çok teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışmada ‘ Jane’in Zaferi ‘ filmi toplumsal cinsiyet rolleri açısından ve bu özellikli iş örgütü bağlamında incelenmiştir. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini ele alınırken; filmin askeri bir örgütte geçiyor olması nedeniyle ‘Örgüt Kültürü’ kavramına değinilmekte; ordu gibi özgün bazı farklılıkları bulunan kurum yapısı hakkında genel bir değerlendirme gerçekleştirilmektedir. Literatür taraması ve film çözümlemesi bölümlerinden oluşan bu çalışmada Jane’in Zaferi filmi sosyolojik bir veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Filmdeki ana karakterin toplumsal cinsiyet rolleri açısından yaşadığı sıkıntılar , ayrımcılık, baskı , dışlanma gibi kavramlar açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Erkeksi Meslek, Ayrımcılık, Film İncelemesi

ABSTRACT

In this study, the movie 'Jane's Triumph' was examined in terms of gender roles and in the context of this particular work organization. While discussing Gender and Gender Roles; Since the film takes place in a military organization, the concept of 'Organizational Culture' is mentioned; A general evaluation is made about the structure of institutions, such as the army, which has some unique differences. In this study, which consists of literature review and film analysis sections, the movie Jane's Victory was used as a sociological data source. The difficulties experienced by the main character in the film in terms of gender roles were evaluated in terms of concepts such as discrimination, oppression and exclusion.

Key Words: Gender, Masculine professions, discrimination, Film review

İÇİNDEKİLER

DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU.....	I
DÖNEM PROJESİ DOĞRULUK BEYANI.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
GÖRÜNTÜLER.....	VI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ARKA PLAN.....	3
1.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Gelişimi.....	3
1.2. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Roller.....	6
1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Oluşturan Kuramlar.....	7
1.3.1.Psikanalitik Kuram.....	7
1.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	8
1.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	9
1.3.4. Biyolojik Kuram.....	9
1.3.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	10
1.4. Örgüt Kültürü Kavramı.....	11
1.4.1. Silahlı Kuvvetlerde Örgüt Kültürü.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM.....	15
2.1. Filmin Özeti.....	16
2.2. Filmin Konusu.....	16
2.3. Filmin Karakterleri.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR..... 21

3.1. Filmin Analiz Sonuçları.....21

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....30

SONUÇ..... 30

KAYNAKÇA..... 32

GÖRÜNTÜLER

Görüntü 1: O'Neill karakterinin görünümü

Görüntü 2: Senatör Dehaven görünümü

Görüntü 3: Komutan John James Urganay görünümü

Görüntü 4: O'Neill'in erkek arkadaşı Royce karakterinin görünümü

Görüntü 5 : Komutan Urganay'ın birlik karşısında konuşması

Görüntü 6: O'Neill'in saçlarını kazınması

Görüntü 7: O'Neill'in kıyafeti ve tüfeği

Görüntü 8: O'Neill'in kız arkadaşları ile sahildeki görünümü

GİRİŞ

Cinsiyet, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade eder. Toplumsal cinsiyet ise sosyal ve kültürel olarak belirlenen cinsiyet rollerimizdir. Bu roller bizim davranışlarımızı, yaşayışımızı ve sorumluluklarımızı belirler. Toplumsal cinsiyet rollerimizi ilk ailede öğreniriz. Aile toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde önemli bir kurumdur. İlk toplumsal cinsiyet rolleri temellerimiz burada atılır. Kızların pembe, erkeklerin mavi giydirilmesi ilk oyuncaklarımızın kızlar için bebek, erkekler için araba olması gibi. Ailemizden sonra toplumsal cinsiyet rolleri, içinde yaşadığımız toplumda okul, devlet, din ve medya gibi kurumlar aracılığı ile bizlere aktarılır, değişir ve geliştirilir. Toplumsallaşma ile birlikte bireylere ilk önce ailede sonra da toplumdaki diğer kurumlar tarafından kazandırılan bu sorumluluklar, kadınları sınırlandırarak, onları dezavantajlı duruma sokarken, erkeklere ise avantajlı hale getirmiştir. Toplumda erkekler kamusal alanın hâkimi ve otoritesi olmuş, kadınlar ise özel alan ile sınırlandırılmıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerimizdeki farklılıkların; kültürel olarak öğrendiğimiz davranışlarımızdan kaynaklandığı gibi biyolojik farklılıklarımızdan da kaynaklandığı söyleyebiliriz. Erkeklerin fiziksel olarak kadınlara göre daha güçlü olması ve bu sebeple daha çok hane dışı roller üstlenmesi uygun görülürken; kadınların ise güçsüz olması ve çocuk doğurabilmeleri sebebiyle hane içi işler daha uygun görülmüştür. Toplumumuzda kadınının duygusal, kırılgan olması, erkeğin ise sert ve savaşçı olarak görülmesi, erkekleri kadınlardan daha üstün varlıklar olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Toplumda erkeklerin daha üstün görülmesi; erkeklerin kadınlar üzerinde hegemonya kurmasına kadınları ezmesine neden olmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve değişmeyen ön yargılar sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda olduğu gibi çalışma hayatında da kadını ikinci plana atmıştır. Çalışma hayatında karşılaşılan ayrımcı uygulamalar kadınların meslek seçimlerinde, aldıkları ücretlerde, kariyer hedeflerinde, performans değerlendirilmelerinde, iş yerlerinde ikili ilişkilerde karşı karşıya kaldıkları olumsuz davranışlarda ve daha birçok alanda görülmektedir. İşin yapılmasında herhangi bir etkisi olmadığı halde, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve örgütsel güç; bazı meslekleri kadın işi, bazı meslekleri erkek işi olarak ifade etmektedir. Bu ayrımcı uygulamalar kadınlar üzerinde sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan olumsuz etkilere sebep olmaktadır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan kadına yönelik ön yargının sebep olduğu; erkeksi mesleklerin kadınlara uygun olmadığına sahip ayrımcı düşünce ele alınarak, kadınların karşılaştığı sorunlar incelenmiş ve çalışmanın amacına uygunluğu doğrultusunda yönetmenliğini Ridley Scott'un yaptığı, senaryosunu Danielle Alexandra ve David Twohy un yazdığı Jane'in Zaferi adlı film incelemeye uygun görülmüştür.

İlk bölümde Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Toplumsal Cinsiyetle ilgili kuramsal çerçeveye değinilirken, filmin askeri bir örgütte geçiyor olması nedeniyle 'Örgüt Kültürü' kavramından da bahsedilmiştir. Ordu gibi özgün bazı farklılıkları bulunan kurum yapısı hakkında genel bir değerlendirmede gerçekleştirilmiştir. İkinci bölümde ise ' Jane'in Zaferi ' filmi toplumsal cinsiyet rolleri açısından bu özellikli iş örgütü bağlamında incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ARKAPLAN

1.1. TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Cinsiyet terimi, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönünü ifade eder. Toplumsal cinsiyet kavramı ise, kültürel olarak belirlenen cinsiyet rollerimizdir. Bu roller bizim davranışlarımızı, yaşam biçimimizi, sorumluluklarımızı ve daha birçok şeyi belirler. Toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesi ve öğretilmesi ailede başlar. Aile toplumsal cinsiyet rollerinin inşa edilmesinde önemli kurumlardan biridir. Bebeklikten itibaren, kızlar için pembe, erkekler için mavi rengin tercih edilmesi, oyuncak seçiminde kızlar için bebek, mutfak gereçleri oyuncakların seçilmesi, erkekler için ise oyuncak araba ve tamir seti gibi oyuncakların tercih edilmesiyle birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin benimsetilmesi başlar. Kız çocuklarının sakin olması ve ‘hanım hanımcılık’ yetişmesi beklenirken, erkek çocukları için yaramazlık ve saldırganlık ise normal karşılanır. Büyüdükçe bu roller eğitim aracılığıyla pekiştirilir ve meslek seçimleri de bu rollere göre yapılır. Erkeklerin daha çok kamusal alanda yer almaları ve meslek seçimlerini buna göre yapmaları beklenirken, kadınların daha çok özel alanda kalmaları, bakım işleriyle ilgilenmeleri ve bu alanla ilgili sorumlulukları yerine getirmeleri beklenir (Saygılıgil, 2016:7).

Toplumsal cinsiyet kavramının gelişimine baktığımızda, kadın ve erkeklerin toplum içerisindeki davranışlarının belirlenmesinde biyoloji mi kültür mü etkili olmuştur temel sorusuna doğacı görüş ve gelişmeci görüş cevap aramıştır. Toplum içerisinde kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların biyolojik farklılıklardan kaynaklandığını

savunan görüş doğacı görüştür. Cinsiyet rollerinin toplum tarafından belirlendiğini ve inşa edildiğini savunan görüş ise gelişmeci görüştür (Stattery 2015:341).

Biyolojik determinizm olarak da adlandırılan doğacı görüşe göre, toplum içerisinde cinsiyetler arası farklılıklar biyolojik farklılıkların yansıması olarak görülür. Erkekler fiziksel olarak kadınlardan daha güçlü oldukları için hane dışında ve toplumu organize eden rollerde görülür. Kadınlar ise erkeklere göre daha güçsüz oldukları ve çocuk doğurabilmeleri nedeniyle hane içinde kalarak annelik ve daha çok bakım işleri konusunda sorumluluk almışlardır. Toplumsal cinsiyet iş bölümü bu şekilde oluşmuştur. Özetle, doğacı görüş kadınların kadınsı ve erkeklerin de erkeksi genetik yapıyla toplum içerisindeki davranışlarının geliştiğini ima eder.(Slattery, 2015:342).

Sosyal inşa görüşü biçiminde de ifade edilen gelişmeci görüşe göre ise biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki zayıf bir ilişkidir. Kadınlar çocuk doğurabilmeleri nedeniyle erkeklerden ayrılırlar ama bu durum dışındaki birçok alanda kadınlar ve erkekler arasındaki farkların pek bir önemi kalmamıştır. Teknolojinin de ilerlemesiyle kas gücünün önemi günümüzde giderek azalmaktadır ve kas gücünü gerektiren iş türleri çok azdır. Bu nedenle kadınlar erkeklerin yaptığı pek çok işi yapabilmektedirler. Bunun yanı sıra erkekler de hane içerisinde yapılması gereken iş ve hizmetlerin üstesinden gelebilmektedirler(Ecevit ve Karkıner, 2011:5). Bu görüşe göre, insan davranışı büyük ölçüde bireylerin içinde yetiştiği toplumsal ve kültürel çevrenin bir yansımasıdır.

Toplumsal cinsiyet kavramını anlayabilmemiz için ataerkillik kavramı da önemli bir kavram olarak karşımıza çıkar. Ataerki terimini ilk olarak Weber kullanmış ve tanımlamıştır. Ataerki hem ekonomik bağlarla hem de akrabalık bağlarıyla bağlı bir grup içerisinde otoritenin belirli bir kişi tarafından uygulanması ve babadan oğula geçmesi olarak tanımlanabilir (Weber'den aktaran Güneş , 2017:247). Genel bir ifadeyle ataerki sistem erkek egemenliğini temsil eder ve erkek egemen aile türünü tarif etmek için kullanılmıştır. Erkek egemenliğini, erkeğin kadına egemen olduğu güç ilişkilerini ve

kadınların ikincil konumda tutulduğu bir sistemi anlatmak için kullanılır. Kadınların maruz kaldığı bu ikincil konum ve ezilmişlik; aile içinde, iş yerinde ve genel anlamda toplumda içerisinde önemsizlik, aşağılanmak ve şiddete maruz kalmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Ataerkil sistem toplumdaki topluma ve kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir. Buna karşın genel ilkeler aynıdır. (Bhasin, 2003:21).

Toplumsal cinsiyet tartışmalarında önemli bir diğer konu da özel alan / kamusal alan ayrımıdır. Kamusal alan ve özel alan ayrımının kökenleri Eski Yunan'a dayanmaktadır. O dönem hâkim olan anlayışa göre, kamusal alan erkeğin, özel alan ise kadınların ve çocukların yeri olarak tanımlanmaktaydı. Ancak, kamusal alan ve özel alandaki asıl değişim, Sanayi Devrimi ile birlikte gerçekleşmiştir. Sanayileşmeyle kamusal ve özeline, üretim ve yeniden üretimin bölünmesi, işin cinsiyete göre bölünmesi şeklinde olmuştur. Geleneksel bakış açısıyla birlikte ev dışında evin geçimini sağlamak için gerekli geliri kazanma işi, erkeklerin kamusal statüleriyle birlikte hayata katılımının önemli bir parçası haline gelmiştir. Ekonomik açıdan erkeğin gelirine bağlı olan diğer hane halkı üyeleri ise (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler) özel alana aittir görüşü hâkim olmuştur (Günindi Ersöz, 2015).

Toplumsal cinsiyet kavramının ilk ortaya çıkışı ve akademik olarak incelenmesi 1960'lı yılların sonlarında gerçekleşmiş ve ikinci dalga feminizmi ile hızlanmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı ilk olarak Amerikalı psikiyatrist ve psikanalist Robert Stoller tarafından 1968 yılında yayınladığı Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet adlı kitabında kadınlık ve erkeklik durumlarını birbirinden ayırmak için kullanılmıştır (Gonzales ve Seidler'den aktaran Ecevit ve Karkıner, 2011). Stoller ve Oakley'nin (1968) çalışmalarından sonra feminist düşünürler, yapılan analizlerin yeterli olmadığını ve bu analizlerin biyolojik belirlemeciliğe sebep olduğunu fark etmişlerdir. Bu farklılıkların toplumsal niteliğini anlamak için toplumsal cinsiyet kavramını daha sık kullanmaya başlamışlardır. Doğal olduğu düşünülen ve sorgulanmadan kabul edilen farklılıkların toplumsallaşmanın bir

ürünü olduğunu ve bu durumun kadınların erkeklere tâbi olduğu toplumsal düzeni ortaya çıkardığını düşünenlerin sayısı artmıştır. Fransız yazar ve felsefeci Simon de Beauvoir'ın 1949'da yayınladığı İkinci Cins kitabında 'Kadın doğulmaz; kadın olunur.' şeklinde ifade ettiği toplumsallaşma sürecinin özellikleri araştırılmaya başlanmıştır (Ecevit ve Karkıner, 2011:6). Kadınların toplum içerisinde konumlandırılmaları konusundaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerin eleştirilmesinin yanı sıra, kadınların kimliklerini, tecrübelerini ve ilgi alanlarını görmezden geldikleri konusunda eleştirilmiştir. O tarihe kadar, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikler göz ardı edilmekte ve üzerinde durulması gereken sorunlar olarak görülmemektedir. Ancak, 1970'li yıllarda alanla ilgili çalışmaların sayısı artmaya ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile ilgili konular ele alınmaya başlanmıştır. Kadınların yaşam deneyimleriyle ilgili olarak önemli sorunların yaşandığı ücretli emek, ev işleri, annelik ve erkek şiddeti gibi konularda araştırmalar yapılmıştır (Pilcher ve Whelehan, 2004:9).

1.2. TOPLUMSAL CİNSİYETLE İLGİLİ ROLLER

Toplumsal cinsiyet rolleri; erkek ve kadının sosyal ortamda ifade edilme durumlarıdır. Kadın için uygun görülen davranışlar kadınsı olarak adlandırılırken erkek için uygun bulunan davranışlarda erkeksi olarak adlandırılmaktadır. Kadın ve erkeğe yüklenen cinsiyet rolleri ile, bu rolü öğrenmesi, içselleştirmesi ve toplumsal ilişkide yerini alması sağlanmaktadır. Kadın için uygun görülen rol doğurgan bir yapıya sahip olması sebebiyle annelik rolüdür. Kadının annelik ruhuna sahip olması evine bağlanmasına sebep olmuştur. Kadına yüklenen bu özel alan rolü ile erkeğe de evin

dışındaki alanlarda faaliyet göstermesi beklenmiştir. Ortaya çıkan bu iş bölümü, erkek egemen toplum yapısını oluşturmuştur. Roller, kaynakları sağlayan erkek ve evle ilgilenen kadın olarak bölüşülmüştür (Güler, 2005:34)

1.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİ OLUŞTURAN KURAMLAR

Toplumsal cinsiyet kuramları, toplum içinde kadın ve erkeklere biçilen rollerin hangi sebeplerle birbirlerinden ayrıştıklarını ortaya koyan kuramlardır. Bu kuramlar kendi içinde ikiye ayrılır. Doğacı ve gelişmeci görüşten oluşan farklı anlayışlardan söz eden yaklaşımlardır. Doğacı kuram, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları ortaya koyarken biyolojik gerekçeleri göz önünde bulundurmaktadır. Ana kuram olan gelişmeci kuramın savunucuları ise bu farklılığın biyolojik etmenlerden değil de, toplumsallaşma sürecinde bireyin öğrendiği rollerden kaynaklandığını savunmaktadır (Gül, 2014).

1.3.1.Psikanalitik Kuram

Freud'un psikanalitik kuramı toplumsal cinsiyetin gelişimine ilişkin açıklamalar yapan ilk kuram kabul edilir (Dökmen, 2010; Anar, 2011). Freud'un kişilik kuramına göre insanlar büyürken beş gelişim evresinden geçerler. Her evrede cinsel enerji vücudun farklı bölgesine yönelir. Freud'a göre çocuklar birinci dönem oral ve ikinci dönem anal evrede cinsiyetlerinin farklı olduğunu farkında değillerdir. Üçüncü dönem olan fallik evrenin ilk bölümünde farklı iki cinsiyet olduğunu fark ederler. Fallik dönemin ikinci bölümü olan ödipal dönemde çocuklar anne ve baba ile özdeşim kurarak toplumsal cinsiyet edinirler (Dökmen, 2010; Anar,2011).

1.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura tarafından, öğrenmenin sosyal etkilerinin ortaya konması amacıyla geliştirilen sosyal öğrenme kuramı, birçok araştırmacıya göre cinsiyet rollerinin öğrenilmesinin bir açıklaması olarak temel alınmıştır (Dökmen, 2018). Bandura'ya göre, sosyal öğrenme kuramı, toplumsal bağlamda diğer insanlarla etkileşimde bulunarak davranış kalıplarını öğrendiğimiz fikrine dayanır. İnsanlar diğer insanların davranışlarını gözlemleyerek benzer davranışlar geliştirirler. Özellikle de gözlenen davranışlar olumlu ise ve bu davranışların sergilenmesi ödüllendirmeyi içeriyorsa, ilgili davranışın geliştirilmesi daha kolay olur ve taklit etme gözlemlenen davranışların yeniden üretimini içerir (Bandura'dan aktaran Tadayon Nabavi, 2012). Sosyal öğrenme kuramına göre, diğer insanlarla etkileşim ile öğrenmenin üç ilkesi vardır. Bu ilkeler, gözlem, taklit ve model almadır. Bandura'ya göre ödüllendirme ve cezalandırma davranışların şekillenmesinde oldukça etkilidir fakat yeni davranışların öğrenilmesi sadece bu eylemlerle kısıtlı değildir. Davranışların çoğunun öğrenilmesi çevrede gözlemlenen örnek davranışlar üzerinden gerçekleşir (Bandura, A. 1971).

Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi açısından ise, aynı cinsten olan olan kişilerin davranışlarının gözlemlenmesi sonucunda oluşmasıdır. Bununla birlikte, diğer cinsten kişilerin davranışlarının gözlemlenmesi de uygun davranış kalıplarının öğrenilmesinde etkilidir. Özellikle ebeveynler, akranlar ve diğer yetişkinler model alınmaktadır. Bunun yanında, televizyon ve kitaplar gibi diğer kaynaklarda karşılaşılan figürler de model olarak alınabilir. Kitle iletişim araçlarından özellikle televizyon çocuklar için önemli rol modeller sunmaktadır (Dökmen, 2018).

1.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg tarafından geliştirilen bilişsel gelişim kuramına göre, çocuklar içinde yaşadıkları çevreyi gözlemleyerek cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılar geliştirirler. Cinsiyetin sabit ve değiştirilemez olduğu inancına karşılık gelen cinsiyet sabitliği ilkesini benimser benimsemez çocuklar kendi cinsiyet kimliklerine karşı olumlu bir tutum geliştirirler ve kendi cinsleri için uygun görülen davranış kalıplarını benimseyip bu kalıplara uygun davranmaya çalışırlar. Kohlberg cinsiyetin sabitliği ilkesini bireyin sahip olduğu biyolojik özellikler doğrultusunda cinsiyetin kalıcılığını kavraması ve cinsiyetin saç şekline, uzunluğuna, seçilen giyim tarzına ya da seçilen oyunlara bağlı bir özellik olmadığını anlaması olarak tanımlanmıştır (Bussey ve Bandura, 1999). Slaby ve Frey'e (1975) göre, cinsiyetin sabitliği ilkesinin gelişimi tek bir süreç sonucunda oluşmaz. Bunun için cinsiyet kavrayışının üç temel sürecine ihtiyaç vardır. Bu süreçler, cinsiyet sabitliği ilkesini oluşturan cinsiyet etiketleme, cinsiyet kararlılığı ve cinsiyetin değişmezliği ilkeleridir. Cinsiyet etiketleme kendini ve diğerlerini kız ya da erkek olarak ayırt edebilme evresidir. Cinsiyetin kararlılığı sürecinde ise çocuk cinsiyetinin zamanla değişmeyeceğini, hayat boyu aynı olduğunu kavrar. Son evre olan cinsiyetin değişmezliği ilkesinin kavranması ise 6 ya da 7 yaş civarında olur. Çocuk artık cinsiyetin görünüş, giyiniş ve davranıştan bağımsız olarak var olan ve değişmeyen bir özellik olduğunun farkına varmıştır (Bussey ve Bandura, 1999).

1.3.4. Biyolojik Kuram

Biyolojik kuram, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları, iki farklı cinsin hormonal, üreme ve beyin yapısı gibi biyolojik farklılıklarına dayanarak açıklar (Osborne, 2007; akt. Çelikkaleli ve Avcı, 2016). Biyolojik kuramcılara göre kadın ve erkekler taşıdıkları biyolojik özellikler sebebiyle her zaman kendi sınırlarına takılacak ve hiçbir zaman eşit

olamayacaklardır. Biyolojik yatkınlıkları sebebiyle, erkek ve kadınlar kendilerine özgü şekillerde davranmaya programlanmışlardır. Biyolojik farklar, erkekleri daha saldırgan ve otoriter, kadınları ise anaç ve üretken kılmıştır. Genetik temele dayandığı savunulan bu farklılıkların ortadan kalkması ve kadın ve erkeğin eşit olmasının zor olduğunu savunmaktadır (Suğur, 2006).

1.3.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Sandra Lipsitz Bem tarafından geliştirilen ve sosyal-bilişsel bir kuram olan toplumsal cinsiyet şeması kuramı, insanların toplum içerisinde küçük yaşlardan itibaren nasıl toplumsal cinsiyeti hale geldiklerini ve bu cinsiyetlenme durumunun insanların bilişsel süreçlerini nasıl etkilediğini açıklamaya çalışır. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet şemaları olarak adlandırılan kadınsı ve erkeksi olmanın ne anlama geldiği ile ilgili fikirler geliştirirler ve bu cinsiyetlerle ilgili fikirleri, bilgileri kategorize ederken, kararlar alırken ya da davranışlarını şekillendirirken kullanırlar. Bem'e göre cinsiyetleri tipleştiren bireyler davranışlarını oluştururken daha çok toplumsal cinsiyet yargı ve kalıplardan yararlanırlar. Ancak cinsiyetleri tipleştirmeyen bireyler toplumsal cinsiyete bir kategori olarak daha az önem atfederler ve bilgileri ayrıştırmada ya da davranışlarını oluşturmada toplumsal cinsiyet kalıplarından daha az faydalanırlar. Bem toplumsal cinsiyet şeması kuramını toplumların toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumundakini etkisini açıklamak amacıyla geliştirilmiştir (Starr ve Zurbrigen, 2016).

Bu kurama göre, cinsiyetleri tipleştiren bireyler edindikleri bilgileri, kendi kültürlerinin kendilerine sunduğu kadınlık ya da erkeklik rollerine göre işlerler. Bir anlamda, dünyayı toplumsal cinsiyet şemalarına uygun olarak ikiye ayırırlar. Cinsiyetleri tipleştiren bireyler ne kadar kadınsı ya da erkeksi olduklarına göre değil, kendilerini algılayışlarının ve davranışlarının ne derecede toplumsal cinsiyet rollerine göre oluştuğu noktasında

farklılaşırlar. Cinsiyetleri tipleştirmeyen birçok birey kendisini baskın ya da şefkatli olarak tanımlayabilir. Ancak cinsiyetleri tipleştiren bireyler kendilerini tanımladıklarında genellikle bütünüyle toplumsal cinsiyetli tutum ve davranışları ifade ederler (Bem, S. L. 1981).

2. ÖRGÜT KÜLTÜRÜ KAVRAMI

Örgüt, tek başına ihtiyaçlarını karşılayamayan insanların bir araya gelmesiyle yada getirilmesiyle oluşturdukları belirli bir ortak amaca sahip ve bu amacı gerçekleştirmek üzere maddi, manevi, yetenek, güç, bilgi, beceri ve benzeri bütün kaynaklarını bir düzene göre paylaştıkları, eşgüdümledikleri, dinamik ve açık bir sosyal birimdir (Karcıoğlu; 2001). Örgüt kültürü, örgütün tarihsel yaşam süreci içerisinde oluşmuş, çalışanların davranışlarını yönlendiren normlar, davranışlar, değerler, inançlar ve alışkanlıklar sistemidir (Dinçer ve Fidan, 1996). Örgütlü toplumun bir ürünü olan örgüt kültürü bireylere örgüt içerisinde yapmak zorunda oldukları şeylerin neler olduğu ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda yol gösterici işleve sahiptir (Kırel; 1986). Örgüt kültürü, kurumun ya da örgütün çalışma biçiminden, ücret ve maaş sistemine, iş görenlerine olan tavırlarına, örgütün hikayelerine, törenlerine, kullandığı dilden ofis dekorasyonuna, örgütün planına ve personel arasında geçerli olan kıyafet modeline kadar olan birçok olguyu kapsamaktadır (Akıncı, 1998).

Örgüt kültürünün temel unsurları değerler, normlar ve varsayımlardır. Diğer yandan, (ritüeller), hikayeler, mitler, semboller, dil ve kahramanlar belirtilebilir (Schein, E. H. (2010). İzleyen bölümde sözü edilen bu bileşenler betimlenmektedir.

Değerler:

Örgütteki tüm bireylerin ortaklaşa inandığı ve paylaştığı temel değerler, kurum kültürünün önemli bir ögesidir. Kültür, insanların paylaştığı değer ve inançlarla başlamaktadır. Bu değerlerin tümü örgütteki temel anlayış sistemini oluşturmaktadır.

Normlar:

Normlar, belli bir grup içindeki bireylerin ilişkilerini düzenler ve eylemlerine yön verir. Örgütsel kültür içinde davranışı etkileyen, sosyal sistemi kurumsallaştıran ve güçlendiren öğelerdir.

Varsayımlar:

Varsayımlar örgüt üyelerinin algı, düşünce, his ve davranışlarını yönlendirerek, onların örgütsel yaşama ilişkin taşıdıkları doğru-yanlış, anlamlı-anlamsız, olanaklı-olanaksız gibi ön kabullerini oluşturan tartışmasız doğrulardır.

Seremoniler ve Törenler:

Seremoniler özel olaylardır. Seremonilerin anlamı, belli bir mesajı iletmek veya daha özel bir amacı gerçekleştirmektir. Bu özel olay sırasında örgüt çalışanları örgütsel kültürün bir parçası olan kahramanlara, mitlere ve sembollere ait kutlamalar yaparlar. Seremonilerin birçoğu, gelenekselleşmiş etkinlikler olarak tanımlanan törenleri kapsamaktadır.

2.1.SİLAHLI KUVVETLERDE ÖRGÜT KÜLTÜRÜ

Silahlı kuvvetler organizasyonu yapı bakımından kendine özgü özellikler taşımaktadır. Silahlı kuvvetler birimleri; kıta, karargah ve kurumdur. Bu kurumlar farklı organizasyon yapılarına sahip olup farklı örgüt kültürlerine sahiptirler. Bu farklı örgüt kültürlerine sahip olan Silahlı kuvvetlerde liderlik ve komutanlık önemlidir. Silahlı

kuvvetlerin başarılı olabilmesi; personel, malzeme, lojistikten öte, liderlerin ve özellikle komutanların iyi eğitilmiş olmalarına bağlıdır. Silahlı kuvvetlere yeni gelen er ve erbaşlar örgüte katıldığı zaman, organizasyonu algılaması ve değerleri içselleştirmesi için emir komutasında bulunduğu komutana oldukça iş düşmektedir. Farklı özelliklere sahip er ve erbaşların kişisel özelliklerini değerlendirip en etkin şekilde bu bireylere kurumu benimsetmek ve ondan verim almak komutanın başarısıdır.

Silahlı kuvvetlerin örgüt yapısı içinde değerlerin oldukça önemli yeri vardır. Değerler, personel tarafından paylaşılmalıdır. Kurum içinde paylaşılan değerler yeni gelen personele de kabul ettirilmelidir. Silahlı kuvvetlerde birlik ruhu çok önemlidir. Birlik ruhunun üst seviyede olabilmesi için öncelikle davranışları direkt etkileyen değerlerin benimsenmiş olması gerekmektedir. Silahlı kuvvetlerde temel değerler; *'vazife için sürdürülen hizmet ve faaliyetlerde; birlik ve beraberlik ruhu içinde, karşılıklı sevgi, saygı ve güvene dayanan, yüksek disiplin ve moral, üstün bir görev anlayışı içinde sorumluluğuna müdrük olarak, vatanının bütünlüğünü korumak için her zaman mutlaka başarılı olma yönünde gerekli gayret ve hassasiyet göstermek'* şeklinde ifade edilmektedir (Kara kuvvetleri Komutanlığı, Devamlı Emirler Muhtırası Kitabı).

Askerlik mesleğine yürekten bağlanışın ifadesi 'Askerlik yeminidir.' Bu yeminle birlikte askerler ülke, ordu ve birlik değerlerine gönüllü olarak yapacakları hizmetler mukabilinde, kişisel şereflerini teminat gösterirler (Kocaoğlu; 1993). Askerlik mesleğinin diğer orta inanç ve değerleri ise şunlardır; meslek sevgisi, vazife bilinci, dürüstlük, sadakat, cesaret, fedakarlık ve mutlak itaat. Silahlı kuvvetlerde uygulanan törenlerde bazı temel değerlerin benimsetilmesi, birliklerin hazırlık durumlarının incelenmesi ve birlik ruhunun sağlamlaştırılması açısından önemlidir.

Silahlı kuvvetlerde örgüt kültüründe askeri değerler ile birlikte askeri semboller ve askeri dilde çok önemlidir. Silahlı kuvvetlerde birçok sembol sıklıkla kullanılmaktadır. Bu semboller organizasyonun kabul ettiği ve önemseydiği temel değerlerin görülebilir

somut tezahürleridir. Bu semboller birlik ruhunu, kimi zaman başarıyı, kimi zaman da cesareti ifade etmektedir. En çok kullanılan semboller; astlık ve üstlük derecesini belirten rütbe işaretleri, sınıfları işaret eden sınıf işaretleri, üniformalar üzerindeki işaretler, birlik flamaları, başarı belgeleri, atış başarı rozetleri ve madalyalar kullanılan sembollerdir. Son olarak silahlı kuvvetlerde kullanılan özel bir dil jargonu mevcuttur. Kullanılan bu özel dil, iletilmek istenen mesajın daha kısa ve net bir şekilde karşı tarafa ulaşmasını sağlar. Askeri jargonun en temel unsuru kullanılan hitap şekilleridir. Komutanım , tertip bunlardan birkaçıdır. Ayrıca mesleki teknik terimler ve işaretler, karşılama ve uğurlama sözcükleri özel dil kapsamına girmektedir (Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Devamlı Emirler Muhtırası Kitabı sayfa 42, 122).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, önceki bölümlerde oluşturulan kuramsal çerçeve doğrultusunda, yönetmenliğini Ridley Scott 'un yaptığı, senaryosunu Danielle Alexandra ve David Twohy un yazdığı '*Jane! 'in Zaferi* ' adlı film incelenmiştir. Bu çalışmada durum çalışması (study) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin bir diğer adı da örnek olay çalışmasıdır. Durum çalışması, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da başka sistemlerin ayrıntılı olarak incelemesidir. Bir varlığın, zaman ve mekana bağlı tanımlaması ile oluşturulan durum çalışmaları, 3 farklı amaç çerçevesinde oluşturulmaktadır. Bunlar: bir olayı tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, bir olayı değerlendirmektir (Subaşı ve Okumuş, 2017).

Belirli bir zaman içerisinde az sayıda olayın birçok özellik bakımından incelemesi olan durum çalışması yöntemi çerçevesinde bu çalışmada " Jane'in Zaferi" filmi toplumsal cinsiyet kuramı ve örgüt kültürü çerçevesinde incelenmiştir. Örnek olay analizi kaynağı olarak kullanılan "Jane'in Zaferi" filmine, "www.google.com" adresine " Jane'in Zaferi filmi izle" metni arama motoruna yazılıp arama işlemi tamamlandıktan sonra, arama sonuçları içerisinde: <https://www.fullhdfilmizlesene.de/film/janenin-zaferi/> adresinden film izlenmiştir.

Bu çalışmada nitel veri toplama araçlarından biri olan film analizi ve içerik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda film birçok kez izlenmiştir. Film karakterlerinin film sahnelerindeki davranışları, duygusal durumları ve yüz ifadeleri not edilip ilgili sahnelerin fotoğrafları alınarak çalışmada kullanılmak üzere dosyalanmıştır. Filmde yer alan ana karakterin kadın olarak yaşadığı sorunlar baskı, dışlanma ve daha birçok sorun toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve örgüt kültürü açısından değerlendirilmiştir.

2.1. FİLMİN ÖZETİ

Yönetmen: Ridley SCOTT

Oyuncular: Demi MOORE , Viggo MORTENSEN , Anne BANCROFT , Jason BEGHE
Daniel Von BARGEN , John Michael HİGGİNS

Ülke: ABD

Yapım Yılı: 1997

Vizyon Tarihi: 4 Eylül 1998

Türü: Aksiyon , Dram

Dili: İngilizce

Orijinal Adı: G. I. Jane

Gişe Hasılat : 48,2 milyon

2.2. FİLMİN KONUSU

Teğmen Jordan O'Neill (Demi Moore) Amerikan Deniz Kuvvetlerinde istihbarat bölümünde çalışan bir görevlidir. Senatörün meclis toplantısında, çok gizli operasyonlarda kullanılan özel bir ekipte kadınlarında yer almasını istediğini ve bunun denenmesinin gerektiğini sunması üzerine Deniz Kuvvetleri bölümünde çalışan O'Neill bu görev için seçilir. Fakat askeri düzen içerisinde çok gizli operasyonlarda kullanılan bu ekibe bir kadın alınması her zaman çok tehlikeli görülmüştür. Böylesine acımasız bir birlikte yetiştirilen erkeklerinde birçoğu başarısız olmaktadır. John Urganyle (Viggo Mortensen) yönetimindeki birliğin , fiziksel ve psikolojik cehennemi andıran ve haftalarca süren eğitiminden O'Neill'in başarıyla çıkamayacağını düşünülür. Yüksek rütbeli subaylar ve olayın sonucunu bekleyen Bürokratlar da O'Neill'e bu konuda şans

vermezler. Öyle ki onun tek destekçisi olan senatör Lilian (Anne Bancroft) bile bir gün pes edeceğini düşünmektedir. Eğitimin sonlarına doğru yaklaşıldığında, daha eğitim bitmeden bu özel ekip Orta Doğu'da bir göreve atanır. Bu göreve atanan birlik O'Neill'in liderlik güdüsüne ve sağduyusuna mecbur kalır. O'Neill kendi hayatını da tehlikeye atarak görevi yerine getirmek ve Yüzbaşı Urgayle'in hayatını kurtarmak zorundadır. Tamamen erkeklerin egemen olduğu bir örgütte tek kadın olarak çalışmak ve çok gizli operasyonlarda görev alan bir birliğin eğitimlerine katılarak başarılı olmak için çok çaba sarf eden O'Neill'in örgüt kültürü ve ön yargı sebebi ile psikolojik ve fizyolojik olarak yaşadığı baskı ve ayrımcılık ele alınmaktadır.

<https://www.beyazperde.com/filmler/film-16220/>

2.3. FİLMİN KARAKTERLERİ

Jane'in Zaferi filmi; başarılı, hırslı, kararlı bir kadının Teğmen O'Neill'in hikayesidir. Bir donanma üssünde geçen bu filmde, O'Neill'in özel operasyonlar için yetiştirilen birliğe seçilmesi ile başlayan ve yaşadığı psikolojik, fizyolojik zorlukları ele alan bir başarı öyküsüdür.

Teğmen O' Neill (Demi Moore)

Görüntü 1. O'Neill karakterinin görünümü

Kaynak:https://twitter.yandex.com.tr/gorsel/search?img_url=https%3A%2F%2Fy.yarn.co%2F494f69fe-32c6-4559-9ea1-abbc792474f4_screenshot.jpg&l=11503&ncmd=88061&noreask=1&pos=18&redircnt=1703363593.1&rpt=simage&source=tabbar&text=jane%27in%20zaferi%20film%201997%20kareleri **Erişim Tarihi:** 23/12/2023

Filmin ana karakteri Teğmen O'Neill genç, güzel, orta boylu, uzun saçlı, idealist ve hırslı bir kadındır. Donanma istihbarat merkezinde istihbarat analizi olarak çalışmaktadır. Bu karakter filmin başrol oyuncusu olduğu için olayların büyük kısmı onun çevresinde dönmektedir. O'Neill eğitilmiş, iyi bir sosyal statüye sahip, kendi ayakları üzerinde durabilen bir kadındır. Özel operasyonlar için yetiştirilen birliğe seçilmek çok hoşuna gitmiş ve kariyerinde ciddi anlamda bir ivme sağlayacağını düşünerek kabul etmiştir. Seçildiği bu birliğin eğitimlerinin çok zor ve ağır olduğunu bilmektedir fakat örgüt kültürü olarak askeri bir pozisyonda çalıştığı için bunların üstesinden gelebileceğini düşünmektedir.

Senatör Lillihan Dehaven (Anna Bancroft)

Görüntü 2. Senatör Dehaven görünümü

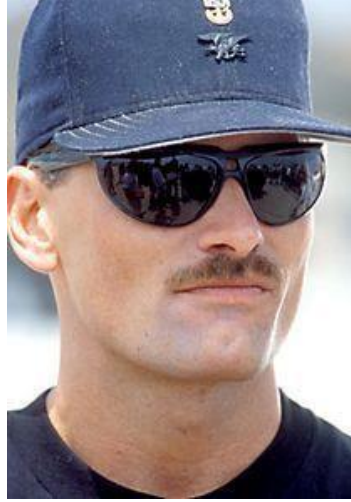
Kaynak:<https://www.beyazperde.com/filmler/film-16220/fotolar/detay/?cmediafile=18829316>

Erişim Tarihi: 23/12/2023

Amerika Birleşik Devletler Meclis başkanı senatör Dehaven, orta yaşlı, uzun boylu, klasik giyimli, otoriter, sert mizaçlı, meclisin başındaki sözü geçen, bakımlı, kararlı bir siyasetçidir. Sert, kibirli ve güçlü bir karakter olan Dehaven, meclisdeki görüşmesinde kadınlarında özel birliklerde çalışması gerektiğini, askeri karargahta kadınlarında daha çok görev almasını, kadınların da bunu başabileceğini, denenmesi gerektiğini söyleyerek Teğmen O'Neill'i seçen ve onu birebir takip eden bir kadındır. Filmin başlarında ve

aralarda gördüğümüz Dehaven karakteri, O'Neill'i izleyen, gözlemleyen bir karakter rolündedir. Senatör olmasında dolayı aldığı meclise sunduğu teklifin başarılı olmasını istemektedir. Hatta 'bir erkeğin yapabildiği herşeyi kadın da yapabilir' diyerek feminist bir bakış açısı ile bunu konudaki kararlılığını dile getirmiştir.

Komutan John James Urganyle (Viggo Mortensen)

Görüntü 3. Komutan John James Urganyle görünümü

Kaynak: https://villains.fandom.com/wiki/John_James_Urganyle **Erişim Tarihi:** 23/12/2023

Urganyle sert ve acımasız bir komutandır. Hegemonik erkek özelliklerini gördüğümüz baskıcı, otoriter bir komutandır. O'Neill'in kadın olması sebebi ile bu ağır eğitimleri kaldıramayarak vazgeçeceğini, başarısız olacağını düşünür. Eğitimlerde O'Neill'i çok zorlar, yıldırma için elinden geleni yapar. Askeri eğitimlerde; diğer erkek takım arkadaşlarından O'Neill'i ayırmadan aynı eğitimlere tabi tutar. Eğitim takımındaki bir çok erkek askerin yapamadıklarını O'Neill'in yapması onu şaşırtır ve bunun üzerine O'Neill'e takım ile ilgili sorumluluklar verir. Eğitim bitmeden, yetiştirilen bu özel birliğin bir operasyona katılmak zorunda kalması üzerine komutan Urganyle ve O'Neill birlikte çalışmak zorunda kalır. Komutan Urganyle, filmin başlarında kadın olduğu için ezmeye çalıştığı, psikolojik ve fizyolojik baskılar yaptığı O'Neill'in gösterdiği başarı ve hırstan etkilenmiştir. Eğitim birmeden özel birliğin bir operasyona katılmak zorunda

kalmasından dolayıda yanına yardımcı teğmen olarak O'Neill'i seçmiş ona sorumluluk vermiştir. Komutan Urgayle'in burdaki hareketi onu kadın olarak tanıdığını göstermektedir. Birlikte katıldıkları operasyonda O'Neill'in, Komutan Urgayle koruması hatta hayatını kurtarması, kadının da askeri örgütte başarılı olabileceğini kanıtlamıştır.

Royce (Jasn Beghe)

Görüntü 4. O'Neill'in erkek arkadaşı Royce karakterinin görünümü

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=EUBYH-cpHTg> Erişim Tarihi: 23/12/2023

Royce , Amerikan Donanma merkezinde çalışan bir Teğmen dir. Genç, yakışıklı , kariyer sahibi olan Royce, O'Neill'in erkek arkadaşıdır. O'Neill'in özel birliğe seçilmesi ve katılma kararı almasına karşı çıkmıştır. Her ne kadar modern görünse de bir erkek olarak kız arkadaşını kıskanmıştır. Çevresinde bir çok erkeğin olacağı ortamda kız arkadaşının bulunması onu rahatsız etmiş hem de O'Neill'in olurda katıldığı bu özel birlik eğitiminde başarılı olması sonucunda kariyer olarak da onun önüne geçeceğini düşünerek engellemeye çalışmıştır. Burada bir erkek olarak kadını nasıl baskıladığı açıkça görülmektedir. O'Neill'in çok sayıda erkeğin eğitim gördüğü birlik içerisinde kadın olarak yer alması onu rahatsız etmiştir. Hem psikolojik hem de fizyolojik olarak ortamın, eğitimlerin O'Neill'e göre uygun olmadığını düşünmektedir. Aralarında bu sebeplerden kaynaklanan gerginlik yaşanmış ,ilişkilerini olumsuz etkilemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Filmin Analiz Sonuçları

Bu çalışmada yönetmenliğini Ridley Scott'un yaptığı, senaryosunu Danielle Alexandra ve David Twohy un yazdığı 'Jane'in Zaferi' adlı film toplumsal cinsiyet rolleri açısından bu özellikli iş örgütü bağlamında, tümdengelimsel örnek olay incelemesi yapılarak değerlendirilmiştir.

Jane'in Zaferi filmi askeri karargahta geçmektedir. Askeri bir örgütte yaşanan olayları ve kadın olarak O'Neill 'in yaşadığı sıkıntıları ele almaktadır. Çalışma hayatında kadınların cinsiyet ayrımı sebebi ile yaşadığı sorunlar oldukça fazladır. Askeri örgüt gibi erkeklerin egemen olduğu bir alanda; kuralların net olduğu, otoritenin daha keskin olduğu, esnekliğin olmadığı bir ortamda kadın olarak var olabilmek daha da zordur. Filmimizde geçen askeri örgütü, yönetimi açısından ele alacak olursak Henri Fayol'un yönetim ilkeleri kuramına benzediğini görmekteyiz. Fayol'un bu kuramında yönetim olgusu planlama, örgütlenme, komuta, eşgüdüm ve denetim öğelerinden oluşturmaktadır. Filmin geçtiği askeri örgütte bu öğelerin hepsi görülmektedir. Fayol'un yönetim ilkelerinin özellikleri şunlardır;

- İş Bölümü: Yöneticiler ve örgüt çalışanları iş bölümü yaparak uzmanlaşmaları.
- Otorite ve Sorumluluk: Emir verme hakkı ve buna uyulması.
- Disiplin: Örgüt üyeleri kurallara uymakla sorumludurlar.
- Komuta Birliği İlkesi: Tüm çalışanlar, tek bir yöneticiden emir alır.
- Yönetim Birliği: Bütün hizmetler tek bir yönetim altında toplanır.

- Genel çıkarların ön planda olması: Her zaman genel çıkarların, bireysel çıkarlara göre ön planda tutulması.
- Hiyerarşi İlkesi: Örgüt , hiyerarşik bir sistem ile yönetilmektedir.
- Eşitlik ilkesi: Her örgüt çalışanı eşittir.
- Takım ruhu ilkesi: Her örgüt çalışanı ‘hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için’ diyebilmeli bu anlayışa sahip olmalıdır.

Askeri örgütlerde neyin yapıp yapılamayacağı, nasıl ve ne zaman yapılacağı, ne şekilde kimler tarafından yapılacağı çok net ve bellidir. Askeri örgütlerde yazılı kurallar önemlidir. Yönetim yazılı kurallara bağlıdır. Jane ‘in Zaferi filmi askeri örgüt açısından, yukarıdaki yönetim ilkelerine dayanan, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin görüldüğü , militarizm ve hegemonik erkeklik kavramlarının işlendiği bir filmidir.

Militarizm, askeri değerlerin ve savaşmanın yüceltilmesi neticesinde askeri niteliklere yüksek değerler biçilerek toplum içinde askeri değerlerin popülerleştirilmesi ve kabul görmesi olarak tanımlanmıştır (Akgül, 2010:4). Modern ordular, militarist sistemin en görünür olduğu alandır. Savaş, askerlik gibi kavramlar erkeklik ile ilişkilendirildiğinden bu alanlara ait kurumlar erkek egemen kurumlardır. Militarizm, savaşmak için gerekli görülen cesaret, şiddet kullanımı, güç, disiplin, sadakat, saldırganlık gibi özellikleri, zorunlu askeri hizmet ile erkeklere öğretir ve topluma yayılmasını sağlar. Bu özelliği ile militarizm, kadınların yönetilmesini, ezilmesini pekiştirmektedir. Filmdeki kahramanımız O’Neill kadın olmasının sebebi ile bir çok sahnede ezilmeye çalışılmıştır. Ordu eril geleneğin egemen olduğu, kadınların görünür olmadığı bir kurumdur. Maskülen toplumsal cinsiyet kalıpları geçerlidir.

Hegemonik erkeklik, sosyal ilişkilerde anlamı belirleyen, sözü sabitleyen, baskınlığını her türlü tavır ve davranışıyla teyit ettiren bir özne olma halidir (Cengiz, Tol ve Küçükkural, 2004,51). İlk kez Connell tarafından kullanılan bu kavram, erkekliği

temel olarak cinsiyetler arası iktidar ilişkilerini ele alır. Connell kadınlar ile erkekleri birbirinden ayıran temel farkları ele almıştır. Kadınların erkeklere göre daha az başarılı olmaları, erkeklerin saldırgan olmaları gibi. Kadın ve erkek iki farklı ‘öz’ olarak alınır ama aslında toplumsal cinsiyet düzenine göre yapıları bulunmaktadır. Hegemonik erkeklik sadece kadınlar ile ilgili gibi görüşe de aslında ikincil konuma itilmiş erkeklik biçimleriyle de yakından ilişkilidir. Hegemonik erkeklik, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün sürmesini sağlayan eylem örüntüsüdür (Connell ve Messerschmidt, 2005,832). Hegemonik erkekliği toplumda üreten kurumlar vardır bunlar; aile, devlet, yasalar, şirketler, ordu gibi kurumlar sayesinde hegemonik erkeklik değerleri beslenir ve meşru hale gelir.

Yukarıda belirtilen bu kavramlar açısından Jane’in zaferi filmi incelendiğinde, askeri karargahta geçen filmin, fiziksel güç, dayanıklılık ve erkekler arası dayanışma temeline dayandırıldığı görülmektedir. Askeri kurum denilince insanların zihninde; fiziksel güç etkinliklerinin yapıldığı, öfkeli erkeklerin her daim sembolik görüntüsünün var olduğu bir kurum canlanmaktadır. Askeri kurumun daha çok erkeklerin çalışması için uygun bir yer olarak düşünülmesi, nüfusun tamamının erkeklerin oluşturması ve erkeklik imajına yakıştırılmasında cinsiyet rolleri ayrımcılığı görülmektedir. Filmde Teğmen O’Neill’in karargaha geldiğinde kadın olması ve örgütsel ön yargı sebebi ile erkek askerler tarafından dışlandığını, alay edildiğini ve kadın olduğu için diğer askerler ile aynı koşu da kalamadığını, kendisine ayrı bir kalacak yer verildiğini görülmektedir. Fiziksel güç üzerine olan çalışmalarda O’Neill’in daha rahat yapabilmesi için ona kolaylık sağlaması da önemli bir detaydır. Örneğin, atlaması gereken yerlerde ya da tırmanması gereken yerlerde eğitim komutanları basamak kullanmaktadır kendisine.

O’Neill kendisine yapılan tüm bu ayrıcalıkları kabul etmemiş ve karargahtan sorumlu komutanın yanına giderek hepsini reddederek diğer erkek askerler nasıl ise kendisine de aynı şartların uygulanmasını istediğini söylemiştir. Askerlik mesleği zor ve

önemli meslektir. Ciddi bir eğitim, bilgi, beceri, dikkat, konsantrasyon, sezgi yeteneği, doğru ve hızlı karar alabilme ve soğukkanlı olmayı gerektirir. Askeri karargahın lideri de komutandır. Askeri karargahta komutanın fikirleri ve eylemleri önemlidir. Komutanın fikir ve eylemleri başkalarının düşünce ve davranışlarını etkiler. Komutan Urganyle'nin karargahdaki hareket ve tavırları dominant ve etkin geleneksel erkek cinsiyetinin rol modelini göstermektedir. Bu bağlamda eril şiddetin, genel kabul görmüş değerlerin korunması amacıyla ortaya konan bir davranış biçimi olduğunu söylemek mümkündür. Komutan Urganyle'nin bu tavırları hem O'Neill üzerinde hem de diğer erkek askerler üzerinde etkili olmakta, onlar üzerinde baskı yaratmaktadır.

Görüntü 5. Komutan Urganyle'in birlik karşısında konuşması

Kaynak: <https://www.beyazperde.com/filmler/film16220/fotolar/detay/?cmediafile=18829295> **Erişim Tarihi:** 30/12/2023

Askerlerin bir üst rütbedeki komutan ile her karşı karşıya gelmelerinde dikkatlice selama durmaları, sorulmadan konuşmamaları, her bir ihtiyaç ve durumları için izin istemeleri gibi katı bir hiyerarşiyi içermektedir. Görüntü 5'de de görüldüğü gibi O'Neill ve diğer askerler komutan Urganyle'ın birlik karşısında konuşurken hazır ol vaziyette, karşıya bakarak, dikkatlice dinlemek zorundadırlar.

Sürekli gözetim ordunun en temel özelliğidir. Askerlerin her hareketi, bir üst rütbedeki komutanca denetlenir. O subayda daha kıdemli bir subay tarafından gözetime

tabidir. Yukarıdan aşağıya işleyen bu süreç, kimsenin keyfi davranmasına ve kurallar dışında karar almasına izin vermez. Komutan Urganyle'in ve komutasındaki diğer komutanlar O'Neill'i ve diğer erkek askerleri sürekli gözlemlemekte onlarla ilgili notlar almaktadırlar. O'Neill kadın olması sebebi ile Komutan Urganyle tarafından daha çok gözetim altında tutulmaktadır. Özel birliğin eğitimleri hem psikolojik hem de fizyolojik olarak çok ağır olması sebebi ile kadın olarak O'Neill'in bu eğitimleri kaldıramayacağını düşünmektedir hatta eğitimleri yarıda bırakması için bir çok yıldırma girişiminde de bulunmuştur.

Askeri birlikte tek tip üniforma giyilmesi, saçların tek tip tıraş edilmesi, aynı saatte uyumaları ve kalkmaları, aynı yerde aynı saatte yemek yemeleri gibi kurallar gruba aidiyet hissinin sağlanması açısından önemlidir. O'Neill'de diğer erkek askerler gibi olmak, onlar gibi görünmek istediği için saçlarını kazımıştır.

Görüntü 6. O'Neill'in saçlarını kazıtması ve diğer erkek askerler gibi yaptırması

Kaynak <https://www.mynet.com/jane-in-zaferi-g-i-jane-filmi-konusu-nedir-oyunculari-kimler-her-kadinin-izlemesi-gereken-filmler-listesindeki-jane-in-zaferi-konusu-ve-oyunculari-459455> **Erişim Tarihi:** 30/12/2023

Askeri karargahlarda kullanılan kamuflaj, palaska, kask, bot, tüfek, şapka gibi ürünlerin tasarımı ve kullanımı daha çok erkeklere göre yapılmıştır. Askeriyede kullanılan en önemli malzemelerden birisi olan tüfeğin ise sadece erkeklerin kullanabileceğini önyargısı bulunmaktadır. Erkeğe özgü olan silah ve tüfek kullanmanın, kadına yakıştırılamaması, kadının bunu yapabilmek için yeterli fiziksel güce ve vafsa sahip

olmadığı algısı, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık olarak görülmektedir. Filmde O'Neill'in tüfek kullanması gereken atış sahnesinde, erkek askerlerin alaycı tavırları görülmektedir. O'Neill'in bu özel birlik eğitimine katılmadan öncesinde askeri istihbarat biriminde çalışması, örgüt içerisinde gelen birisi olması sebebi ile tüfek kullanmakta zorlanmamış ve hatta diğer erkek askerlere göre daha başarılı olmuştur.

Görüntü 7. Teğmen O'Neill 'in birliğinde kullandığı kıyafeti ve tüfeği

Kaynak:<https://www.youtube.com/watch?v=EUBYH-cpHTg> **Erişim Tarihi:** 30/12/2023

Askeri örgütlerin kendi içinde işleyişini kolaylaştıracak bir strateji hegemonik erkekliğin, eğitime alınan askerlerde de inşa edilmeye çalışılmasıdır. Hegemonik erkeklik değerleri her türlü kadınlık değerlerine karşıt bir ilişki üzerinden kurulur ve bu değerler hegemonik erkeklik ile ilişkiler üzerinden tanımlanır. Savaşçı kimliği yüceltmek, belirginleştirmek için karşıt ilişkide bulunduğu diğer değerlerin de aynı derece de dışlanması, değersizleştirilmesi gerekir. Askeri hizmet ikili karşıtlıkları en katı ve keskin şekilde kullanıldığı bir örgüttür. Bu örgüt erkeklerden istediğini almak, ihtiyaç duyduğu kadarını yerleştirmek isterken askeri eğitimlerde adaylarda oluşabilecek isyan ve saldırganlığı yok ederek başlar. Askeri eğitimlerde gerçek bir erkek olmadıklarını hissettirmek istenir ve bunun içinde kadınsılığa başvurulur. Acemi askerlere 'sürtük' başarısız olanlara 'küçük hanım' gibi yada bazen sadece 'kadınsın' gibi alaycı kelimeler kullanılır. Kendilerini erkek hissetmeleri zorlaştırılır. Askeri eğitimlerde 'kadın gibi olmak' sıklıkla kullanılan

bir hakaret biçimidir. Filmde de eğitimlerde bir çok yerde bu tarz hakaretler ve aşağılamalar görülmektedir. Bu şekilde davranmakla kadının ne olduğunu, hangi işlerin 'kadın işi' olduğunu, kadınlığın hangi anlamlara gelebileceğini ve kadınsılık üzerinden nasıl olmamaları gerektiği öğretilmeye çalışılmaktadır. Olmamaları gereken kadınsılık sınırları keskince çizilirken, değersiz bir 'öteki' kavramı oluşturulmakta, kadına nefret duymaları sağlanmaktadır. Bu eşitsiz cinsiyet ilişkisi militarizm içerisinde kadınları, yoksun, yönetilmesi gereken kişi olarak gösterilmesini sağlamaktadır.

Cinsiyetçi sistemde erkeğin saldırgan ve korkusuz olması doğal bir durum olarak görülmüştür. Cesaret ve şiddetin erkeğin özünde bulunduğu kabul edilmektedir. Korku ve panik askeri örgütte olumsuz bir durumdur çünkü askerin yaşayacağı panik ve korku ne yapacağını şaşırarak operasyonun kaybedilmesi anlamına gelmektedir. Korku, panik, şaşkınlık, kadın ile özdeşirilen değerler olduğu için bunların yönetilmesi önemlidir. Askeri disiplin de korku ve acıma duygusunun bastırılması istenir. Filmdeki eğitimlerde askerlere uygulanan psikolojik ve fizyolojik baskı sonucunda erkek askerlerin bazılarının dayanamayarak ağladığı, titrediği görülmektedir. Korkmak ve ağlamak kadın ile ilişkilendirilen davranışlar olması sebebi ile bir erkekte bu tarz durumlar görülmesi zayıflık olarak nitelendirilmektedir.

Filmin sonlarına doğru O'Neill'in yaşadığı sıkıntılardan birisi de psikolojik şiddettir. O'Neill askeri karargahta artık kendini kanıtlamış ve diğer erkek askerler tarafından kabul görmüştür. Askeri karargahta; eğitimlerinin çok ağır olduğu özel bir birlikte kadın askerin başarılı olması mecliste ve diğer askeri üslerde merak uyandırmış bu haber medyaya sızmıştır. Bunun üzerine medya, gazeteciler, askeri karargahın çevresinde dolanarak Teğmen O'Neill'in görüntülerini yakalamak için dolaşmaya başlamışlardır. Askeri birliğin izinli olduğu bir günde erkek askerler eğlenmek için dışarı çıkarlar ve O'Neill'de davet ederek aralarında görmek istediklerini söylerler. O'Neill de kabul eder. Dışarı çıkmak için hazırlandıkları sırada askeri karargahta çalışan hemşire, kız arkadaşları ile

sahilde buluşacaklarını söyler ve O'Neill'i de davet eder. O'Neill'de öncelikle birlikteki erkek arkadaşlarına katılacağını sonrasında onların yanına uğrayabileceğini söyler. Teğmen O'Neill hazırlandıktan sonra önce birlikteki erkek arkadaşlarının yanına gider ve onlarla birlikte içki içer. O'Neill'in diğer erkek askerler arasındaki rahat tavırları ve erkek muhabbetlerine katılıp birlikte sohbet etmeleri artık O'Neill'in de onlar arasında kabul gördüğünün de bir göstergesidir. Erkek askerler ile bir süre sohbet ettikten sonra hemşirenin davetine katılmak üzere sahile giderler. O'Neill'in görüntülerini yakalamak için fırsat kollayan gazeteciler O'Neill'i takip eder ve sahilde diğer kadınlarla birlikte görüştüğü anların fotoğrafını çekerler.

Görüntü 8. O'Neill'in sahilde kız arkadaşları ile görünüm

Kaynak:<https://www.youtube.com/watch?v=EUBYH-cpHTg> **Erişim Tarihi:** 02/01/2024

Bu fotoğraflar medyaya sızar ve bir üs askeri karargahın eline geçer. Teğmen O'Neill'in başarısını kıskanan, onun önünü kesmek isteyen meslis üyeleri ve diğer karargah komutanları O'Neill'i lezbiyenlikle suçlarlar. Bir kadının özellikle askeriye gibi erkeklerin egemen olduğu bir örgütte başarılı olması ve çoğu erkek askerlerin bile geçmekte çok zorlandığı eğitimleri tamamlaması hoşlarına gitmemiştir. Bu resimler üzerine Teğmen O'Neill'i karargahın başındaki Komutan görüşmeye çağırır ve özel birlikten atıldığını söyler. Bu kötü komplo ve iftirayı kabul etmeyen O'Neill çok sinirlenerek soluğu Senatör Dehaven'in yanında alır ve kendisine yardım etmesini birliğe geri dönmesini sağlamasını ister. O'Neill tekrar birliğe döner fakat tüm bu yaşananlar

durum başarılı bir kadının yaşadığı psikolojik şiddettir. Asılsız bir söylenti ,iftira, yalan ile birlikte önü kesilmek istenmiş mağdur olarak itibari zedelenmeye çalışılmıştır.

Teğmen O'Neill film boyunca yaşadığı tüm baskı ve engellemelere rağmen yılmadan savaşmış ve bütün bu olumsuzlukların üstesinden gelerek kadın olarak zafere ulaşmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden yola çıkarak 'Jane'in Zaferi' filmi incelenmiştir. Film toplumsal cinsiyet rolleri açısından bu özellikli iş örgütü bağlamında, örgüt kültürü kuramı ile incelemesi yapılarak değerlendirilmiştir. Toplumsal cinsiyet analizi yapılırken militarizm, hegemonik erkeklik, örgüt kültürü gibi tanımlamalar üzerinde durulmuştur.

İçinde yaşadığımız toplumda, cinsiyetçi sistem kadın ve erkeği birbirine zıt ve dışlayıcı şekilde tanımlar, bu tanımlamalar ile kadın ve erkeğe roller yükler, yüklenen bu roller de eşit olmayan güç ilişkilerini ortaya çıkartır. Erkeğin egemen, kadının ise erkeğe tabii olması şeklinde varlığını sürdüren ataerkil toplumda; kadınlar genel olarak itaat eder, erkekler ise hükmeder, şeklinde öğretilerek toplumsallaştırılmaktadır. Doğum ile birlikte yaşam boyu devam eden toplumsallaşma sürecinde, kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerini içine doğdukları ataerkil toplumun kendilerinden beklediği şekilde; direnç göstermeden kabul ederek sürdürmekte ve ataerkil sistem kendisini yeniden üreterek devamını sağlayabilmektedir. Ataerkil toplum düzeninin en önemli yapı taşları kadının itaati erkeğin ise tahakküm etmesi ile oluşan dengedir. Kadını erkeğin sahipliğine tabi kılan ataerkilden faydalanan militarist sistem, bu durumu genişleterek ve güçlendirerek bir yaşam biçimi olarak kadınlara dayatır. Militarizm, şiddet kullanmadan sorunların çözülmeyeceği anlayışının ve baskın eril değerlerin sorgulanmasını önleyen bir sistemdir. Kadın ve erkek arasındaki cinsiyete dayalı ayrımlar ve roller, militarist sistemin birçok pratiğinde faydalandığı alanlardır. Militarizm, savaşmak için gerekli görülen cesaret, şiddet, güç, disiplin, saldırganlık gibi özellikleri askerlere öğretir ve topluma yayılmasını sağlar. Bu özelliği ile militarizm kadınların yönetilmesini, ezilmesini pekiştirmiş olur. Militarizm, bireyler ve toplum üzerinde bir takım sistemler geliştirir. Kadını anne, eş olarak baskılayarak sınıflandırmakta, erkeğin de erilliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu

sayede erkeklere iktidar sahibi ve karar verici roller, kadınlar ise itaat ve destekçi roller yüklenmektedir. Erkeğe yüklenen iktidar rolü ile hegemonik erkeklik kavramı desteklenerek ortaya çıkmaktadır. Erkekler doğdukları andan itibaren toplum içerisinde bir takım kodlarla sosyalleşmektedirler. Ailede başlayan bu sosyalleşme devletin diğer ideolojik kurumları ile devam etmektedir. Kadınsılık nasıl ki pasif ve duygusal olma ile özdeşleşiyorsa; hegemonik erkeklik ise tam tersine şiddet ve kontrollü duygusallık ile özdeşleştirilmektedir. Çalışmamızda da bahsedildiği üzere, özellikle ordu, askerlik gibi kurumlar yapıları itibari ile eril tahakkümün ön planda olduğu yerler olarak göze çarpmaktadır. İncelediğimiz ‘Jane’in Zaferi’ filminde de cinsiyet eşitsizliği ve hegemonik erkeklik açısından bir çok sahnede kadının nasıl bastırılmak istendiğini, engellendiğini hatta bunun için iftiraya bile uğradığını görülmektedir.

Sonuç olarak baktığımızda, toplumun her alanında cinsiyet rolleri istemli ya da istemsizce, toplum tarafından bireylere aşılanıyor ve bireyin bu rolleri içselleştirerek uygulaması beklenmektedir. Cinsiyet rollerinin eşitsiz dağılması sonucunda yaşam, kadın için daha zor duruma gelmektedir. Kadın toplumun hemen hemen her alanında baskı ve engellenme ile karşı karşıya kalmaktadır. Ataerkil yapı devam ettiği sürece bu eşitsiz rol dağılımı devam edecek ve gelecek nesillere de benimsetilecektir.

KAYNAKÇA

- Akgül, Ç. (2010). *Cinsiyet ve militarizm* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Akıncı, Z. B. (1998). Kurum kültürü ve örgütsel iletişim. *İstanbul: İletişim Yayınları*, 122(127), 40.
- Anar, B. (2011). Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Bandura, A. (1971). Social learning theory. Morristown. The United States of America: General Learning Cooperation.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological review*, 88(4), 354.
- Bilir Güler, S. (2005). *Örgüt kültürü içinde cinsiyet ayrımcılığı ve kadınların işyerinde karşılaştıkları mesleki baskılar: trakya bölgesi imalat sektöründe kadın çalışanlar üzerine bir araştırma* (Master's thesis, Sosya Bilimler Enstitüsü).
- Bussey, K., ve Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological review*, 106(4), 676.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet, Bize Yüklenen Roller. *[Elektronik Sürüm]*. Kadav Yayınları.
- Connell, R. W., ve Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & society*, 19(6), 829-859.

Çelikkaleli, Ö., ve Raşit, A. V. C. I. (2016). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimlerinin incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), 103-125.

Diñçer, Ö. F. (1996). *Yahya. İşletme Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları.*

Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar.* Sistem yayıncılık.

Ecevit, Y., ve Karkıner, N. (2011). Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları. *Eskişehir Anadolu.*

Ersöz, A. G. (2015). Özel Alan/Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınliğin" Doğası" Ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 80-102.

Gül, D. (2014). Halkla ilişkiler ajanslarında toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın kültürü bağlamında incelenmesi. *İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*

Güneş, F. (2017). Feminist Kuramda Ataerki Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), 245-256.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı. *Kara Kuvvetleri Devamlı Emirler Muhtırası (KKM368)* Ankara. Kara Kuvvetleri Basımevi 1996.

Karcıoğlu, F. (2001). Örgüt kültürü ve örgüt iklimi ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(1-2).

Kocaoğlu, M. (1993). *Askeri Yasalar (Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu).* Ankara.Yey.

Kurtuluş, C., Tol, U. U., ve Küçükkural, Ö. (2004). Hegemonik Erkekliğin Peşinden. *Toplum ve Bilim*, 101, 50-70.

Nabavi, R. T. (2012). Bandura's social learning theory & social cognitive learning theory. *Theory of Developmental Psychology*, 1(1), 1-24.

Özkalp, E., ve Kirel, Ç. (2001). Örgütsel Davranış, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. *Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları*, 111.

Pilcher, J., ve Whelehan, I. (2004). Fifty key concepts in gender studies London. *SAGE Publications Ltd. DOI, 10, 9781446278901*.

Saraç, S. (2013). Toplumsal cinsiyet. *Toplumsal cinsiyet ve yansımaları*, 27-32.

Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Schein, E. H. (2010). Organizational culture and leadership (Vol.2). John Wiley & Sons.

Slattery, M., Tatlıcan, Ü., Demiriz, G., ve Balkız, Ö. (2010). *Sosyolojide temel fikirler*. Sentez Yayıncılık.

Subaşı, M., ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Starr, C. R., ve Zurbriggen, E. L. (2017). Sandra Bem's gender schema theory after 34 years: A review of its reach and impact. *Sex Roles*, 76, 566-578.

Suğur, S., Demiray, E., Eşkinat, R., Ağaoğlu, E., ve Oğuz, G. Y. (2006). Toplumsal yaşamda kadın. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları*.

Yaşın, D. Ö. K. M. E. N., ve Zehra, Y. (2010). Toplumsal Cinsiyet; Sosyal Psikolojik Açıklamalar. *Remzi Kitapevi, İstanbul*.

